

8 maart 2018

Uitvoeren van (gerichte) lijfrente- of pensioenclausule op de lijfrente- of pensioeningangsdatum voor naar het buitenland geëmigreerde begunstigden

Het Verbond heeft samen met DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst gewerkt aan een oplossing voor de bestaande problematiek bij naar het buitenland geëmigreerde klanten van levensverzekeraars. Zij kunnen in veel gevallen geen periodieke uitkering ontvangen. In deze circulaire is de met DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst afgestemde oplossing voor deze klanten opgenomen.

1. Inleiding en probleemaafbakening

Begunstigden ('Klanten') van een lijfrente- of pensioenkapitaal die vóór het bereiken van de lijfrente-ingangsdatum of de pensioeningangsdatum naar het buitenland zijn verhuisd (geëmigreerd), kunnen niet in alle gevallen de (gerichte) lijfrente- of pensioenclausule laten uitvoeren en een periodieke uitkering in de vorm van een direct ingaande lijfrente of een direct ingaand pensioen ontvangen. Als door het uitvoeren van de (gerichte) lijfrente- of pensioenclausule een nieuwe overeenkomst ontstaat met de inmiddels in het buitenland woonachtige klant, is deze klant de verzekeringnemer op dit nieuwe contract en is sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting door de in Nederland gevestigde verzekeraar. Verzekeraars kunnen in dat geval binnen de EU alleen een direct ingaande lijfrente of een direct ingaand pensioen aanbieden als zij zich notificeren in het woonland van de klant. De verzekeraar is in dergelijke gevallen vaak gehouden verzekeringen aan te bieden waarop het recht van het woonland van toepassing is.

Let op! Als de klant op de lijfrente-ingangsdatum of de pensioeningangsdatum nog wel (of weer) in Nederland woont, is per definitie geen sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting en speelt deze problematiek niet. Deze circulaire is dus alleen van belang voor de situatie waarin sprake is van een klant die op de lijfrente-ingangsdatum of pensioeningangsdatum in het buitenland woont en niet voor de situatie waarin de klant in Nederland woont.

Tevens is niet in alle gevallen sprake van het tot stand komen van een nieuwe overeenkomst als de (gerichte) lijfrente- of pensioenclausule wordt uitgevoerd. Daarbij is het onderscheid van belang of het (gerichte) lijfrente- of pensioenkapitaal wordt omgezet in een periodieke uitkering in de vorm van een direct ingaande lijfrente of een direct ingaand pensioen, of dat het (gerichte) lijfrente- of pensioenkapitaal wordt gebruikt voor de aankoop van een direct ingaande lijfrente of een direct ingaand pensioen. Bij het omzetten van een kapitaal in een direct ingaande periodieke uitkering is bij de situaties uitgewerkt in onderdeel 3 geen sprake van een nieuwe overeenkomst, bij het met het kapitaal aankopen van een dergelijke uitkering is dat wel het geval.

2. Overleg met DNB, ministerie van Financiën en Belastingdienst

Het Verbond heeft de afgelopen tijd meerdere malen goed en constructief overleg gevoerd met vertegenwoordigers van DNB, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst over de problematiek van de naar het buitenland geëmigreerde klanten van levensverzekeraars. Meer in het bijzonder over de vraag wanneer sprake is van het omzetten van een kapitaal in een

periodieke uitkering en wanneer sprake is van het met het kapitaal aankopen van een periodieke uitkering.

In deze circulaire gaan wij achtereenvolgens in op de situaties waarin:

- sprake is van gedeelde inzichten van betrokken partijen dat sprake is van omzetting van een (gericht) lijfrente- of pensioenkapitaal in een direct ingaande periodieke uitkering zoals uitgewerkt in onderdeel 3, waarbij geen sprake is van een nieuwe overeenkomst;
- sprake is van gedeelde inzichten van betrokken partijen dat sprake is van aankoop met een (gericht) lijfrente- of pensioenkapitaal van een direct ingaande periodieke uitkering, waarbij wel sprake is van een nieuwe overeenkomst (onderdeel 4);
- nog geen sprake is van volledig gedeelde inzichten en de gesprekken hierover nog voortgezet worden (onderdeel 5).

Het leek ons goed om deze gedeelde inzichten, vooruitlopend op deze vervolggesprekken alvast met u te delen, zodat verzekeraars de mogelijkheid krijgen hiernaar te handelen. De inhoud van deze circulaire is afgestemd met onze gesprekspartners.

3. Geen nieuwe overeenkomst als sprake is van omzetten van kapitaal in een periodieke uitkering

In de volgende situaties en onder de hierna genoemde voorwaarden is **geen** sprake van een nieuwe overeenkomst en dus ook niet van grensoverschrijdende dienstverrichting:

- Gerichte lijfrente: het gerichte lijfrentekapitaal wordt omgezet in een direct ingaande lijfrente bij dezelfde verzekeraar,
- Kapitaalverzekering met lijfrenteclausule: het lijfrentekapitaal wordt omgezet in een direct ingaande lijfrente bij dezelfde verzekeraar,
- Pensioenkapitaal: het pensioenkapitaal wordt omgezet in een direct ingaand pensioen bij een verzekeraar en:
 - het pensioenkapitaal is opgebouwd bij dezelfde verzekeraar, of
 - het pensioenkapitaal is opgebouwd bij een PPI en wordt omgezet in een direct ingaand pensioen bij de verzekeraar die contractspartij is bij de uitvoeringsovereenkomst die de PPI en de verzekeraar met de werkgever hebben afgesloten.

Hieronder lichten wij deze situaties toe.

3.1 *Omzetten van het gerichte lijfrentekapitaal bij dezelfde verzekeraar*

Bij een gerichte lijfrente is sprake van een lijfrentekapitaal dat niet in contanten wordt uitgekeerd, maar uitsluitend dient als rekengrootheid en op de lijfrente-ingangsdatum wordt uitgekeerd in de vorm van een lijfrente als bedoeld in artikel 3.125 Wet IB 2001. Bij de omzetting van het lijfrentekapitaal in een direct ingaande lijfrente bij dezelfde verzekeraar is geen sprake van een nieuwe overeenkomst, maar van uitvoering van de gerichte lijfrenteclausule op de bestaande overeenkomst, mits uit de polisvoorwaarden blijkt dat sprake is van een gerichte lijfrente waarvan de premies aftrekbaar waren als uitgaven voor inkomensvoorzieningen als bedoeld in artikel 3.124 Wet IB 2001. Als de begunstigde/klant op het omzettingmoment niet meer in Nederland woont, is derhalve geen sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting als de omzetting plaats vindt bij dezelfde verzekeraar waarbij het gerichte lijfrentekapitaal is opgebouwd. Er is dan geen belemmering om het gerichte lijfrentekapitaal om te zetten in een direct ingaande lijfrente, ook niet als de verzekeraar niet is genotificeerd in het woonland van de begunstigde/klant. In het geval een verzekeraar zowel de opbouw van het lijfrentekapitaal als de direct ingaande lijfrente-uitkering aanbiedt en aan de hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan, mag de verzekeraar dit als één overeenkomst beschouwen. Het is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de polisvoorwaarden zodanig vorm te geven dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

3.2 *Uitvoeren van een lijfrenteclausule bij dezelfde verzekeraar*

Bij een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule is sprake van een verzekerd kapitaal dat niet in

contanten wordt uitgekeerd, maar op de lijfrente-ingangsdatum wordt omgezet in een lijfrente. Deze voorwaarde is opgenomen in de lijfrenteclausule, die bepaalt dat het kapitaal moet worden gebruikt voor een fiscaal toegestane lijfrente op basis van de op de lijfrente-ingangsdatum bij de verzekeraar geldende tariefgrondslagen. Als het verzekerde kapitaal wordt omgezet in een lijfrente bij dezelfde verzekeraar is sprake van het uitvoeren van de lijfrenteclausule op de bestaande overeenkomst. Er is in dat geval geen sprake van een nieuwe overeenkomst mits de rechten en verplichtingen van de verzekering vanaf aanvang voldoende bepaalbaar zijn. Dit is het geval indien de lijfrenteclausule zodanig is geformuleerd dat deze (i) tot gevolg heeft dat het lijfrentekapitaal op de lijfrente-ingangsdatum wordt omgezet in een fiscaal toegestane lijfrente en (ii) dat dit gebeurt op basis van de op dat moment geldende tariefgrondslagen van de verzekeraar, waarop de begunstigde geen enkele invloed heeft. Als aan deze cumulatieve voorwaarden wordt voldaan en de begunstigde/klant woont op dat moment niet meer in Nederland, is derhalve **geen** sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting. Er is dan geen belemmering om het verzekerde kapitaal om te zetten in een direct ingaande lijfrente, ook niet als de verzekeraar niet is genotificeerd in het woonland van de begunstigde. In het geval een verzekeraar zowel de opbouw van lijfrente het verzekerd kapitaal als de direct ingaande lijfrente-uitkering aanbiedt en aan de hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan, mag de verzekeraar dit als één overeenkomst beschouwen. Het is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar om de polisvoorwaarden zodanig vorm te geven dat aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan.

3.3 *Pensioenkapitaal wordt omgezet in een direct ingaand pensioen bij dezelfde verzekeraar*

Uit de parlementaire historie van de Pensioenwet blijkt dat als een deelnemer zijn ingegane pensioen ontvangt van dezelfde pensioenuitvoerder als waar hij zijn pensioenkapitaal opbouwde er geen sprake is van een wijziging van het verzekeringnemerschap. Met andere woorden: de werkgever blijft contractant en er is daarom **geen** sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting als de begunstigde op dat moment in het buitenland woont. Er is dan **geen** belemmering om het pensioenkapitaal om te zetten in een direct ingaand pensioen, ook niet als de verzekeraar niet is genotificeerd in het woonland van de begunstigde.

3.4 *Pensioenkapitaal dat is opgebouwd bij een PPI wordt omgezet in een direct ingaand pensioen bij de verzekeraar die contractspartij is bij de uitvoeringsovereenkomst voor de desbetreffende pensioenregeling*

Een PPI mag geen biometrisch risico lopen. Daarom moet het bij een PPI opgebouwd pensioenkapitaal op de pensioeningangsdatum worden overgedragen aan een verzekeraar¹ die de levenslange pensioenuitkeringen verzorgt.

Als een bij een PPI opgebouwd pensioenkapitaal wordt omgezet in een direct ingaand pensioen bij een Nederlandse verzekeraar is **geen** sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting als in de uitvoeringsovereenkomst voor de desbetreffende pensioenregeling is bepaald dat:

1. de PPI en de verzekeraar waarmee de PPI een samenwerkingsverband heeft gezamenlijk contractpartij – en dus dé pensioenuitvoerder - van de werkgever zijn. Er is sprake van één pensioenregeling waarin de elementen zonder verzekeringstechnisch risico (de opbouw van het pensioenkapitaal) door de PPI worden uitgevoerd en de elementen met verzekeringstechnisch risico (nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en ingegane pensioenen) worden uitgevoerd door de verzekeraar;
2. sprake is van een pensioenkapitaal dat uiterlijk op de pensioendatum wordt omgezet in een ouderdompensioen (met eventueel partnerpensioen dat ingaat na ingang van het ouderdompensioen). En dus **niet** van “een op de pensioendatum voor het pensioenkapitaal aan te kopen pensioen” of woorden van gelijke strekking; en
3. de deelnemer bij aanvang van zijn deelname in beginsel er voor kiest dat het pensioenkapitaal op zijn pensioeningangsdatum wordt omgezet in een pensioen bij de

¹ Het gaat dan om een verzekeraar die op grond van de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van levensverzekeraar (of schadeverzekeraar) mag uitoefenen (art. 1 van de Pensioenwet)

verzekeraar die contractpartij is bij de uitvoeringsovereenkomst voor de betreffende pensioenregeling, tenzij de deelnemer op een vooraf vastgelegd en vóór de pensioeningangsdatum gelegen tijdstip aangeeft dat en bij welke andere pensioenuitvoerder hij het pensioen wil aankopen.

Het is de verantwoordelijkheid van de PPI en de verzekeraar om de uitvoeringsovereenkomst zodanig vorm te geven dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

Let op! Uiteraard heeft de deelnemer op pensioeningangsdatum het recht om zijn pensioen bij een andere verzekeraar onder te brengen dan de verzekeraar die contractpartij is bij de uitvoeringsovereenkomst voor de pensioenregeling. In dat geval is echter wel sprake van een nieuwe overeenkomst. Als de begunstigde op dat moment niet meer in Nederland woont maar elders in de EU, moet de ontvangende verzekeraar derhalve genotificeerd zijn in diens woonland.

Zoals in de inleiding al is aangegeven: als de begunstigde op dat moment nog wél (of weer) in Nederland woont, is geen sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting en speelt de onderhavige problematiek niet.

4. Wel nieuwe overeenkomst als sprake is van met een kapitaal aankopen van een periodieke uitkering

In de volgende situaties is **wel** sprake van een nieuwe overeenkomst en (in ieder geval voor de als tweede genoemde situatie) van grensoverschrijdende dienstverrichting:

- Aankoop bancaire lijfrente met bij verzekeraar opgebouwd (gericht) lijfrentekapitaal;
- Aankoop met bij PPI opgebouwd pensioenkapitaal van een direct ingaand pensioen bij een andere verzekeraar dan de verzekeraar die contractpartij is bij de uitvoeringsovereenkomst.

Hieronder lichten wij deze situaties toe.

4.1 *Aankoop van een bancaire lijfrente met bij een verzekeraar opgebouwd lijfrentekapitaal*

Het is juridisch niet haalbaar om de situatie waarin het bij een verzekeraar opgebouwd (gericht) lijfrentekapitaal gebruikt wordt voor een bancaire 'lijfrente' (bankspaarproduct) in de uitkeringsfase op zodanige wijze vorm te geven dat er sprake is van dezelfde verzekering. In die situatie is steeds sprake van een nieuwe (niet-verzekerings)overeenkomst en moet, ongeacht of de begunstigde op dat moment nog wel of niet meer in Nederland woont, de bank dus voldoen aan de voorwaarden die gelden voor een dergelijke (bancaire) dienstverlening. Voor de goede orde merken wij op dat de notificatieverplichting voor banken niet identiek is aan die voor verzekeraars. De vraag of een bank contracten wil aangaan met een niet in Nederland wonende contractant is een eigen afweging van de desbetreffende bank.

4.2 *Aankoop van een direct ingaand pensioen met bij een PPI opgebouwd pensioenkapitaal bij een andere verzekeraar dan de verzekeraar die contractpartij is bij de uitvoeringsovereenkomst*

Elke deelnemer die pensioenkapitaal opbouwt bij een PPI heeft, op grond van artikel 81a, lid 2 Pensioenwet, het recht om zijn pensioen op de pensioeningangsdatum onder te brengen bij een andere verzekeraar dan de verzekeraar die contractpartij is bij de uitvoeringsovereenkomst voor de pensioenregeling. In dat geval is echter steeds sprake van een nieuwe overeenkomst en is, als de begunstigde op dat moment niet meer in Nederland woont, sprake van grensoverschrijdende dienstverrichting.

5. Nog openstaande punten in het vervolgoverleg

Het Verbond zet het overleg met DNB, ministerie van Financiën en Belastingdienst voort over de punten waarover nog geen sprake is van gedeelde inzichten. Daarbij is de vraag aan de orde of, en zo ja onder welke voorwaarden, overdracht van lijfrente- of pensioenkapitaal door niet in Nederland wonende begunstigten voor een (gericht) lijfrente- of pensioenkapitaal niet leidt tot

een grensoverschrijdende dienstverrichting. Daarbij gaat het met name om de volgende situaties;

Lijfrenten

- een gerichte lijfrente: het gerichte lijfrentekapitaal wordt omgezet in een direct ingaande lijfrente bij een andere verzekeraar;
- een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule: het lijfrentekapitaal wordt omgezet in direct ingaande lijfrentetermijnen bij een andere verzekeraar.

Pensioenen

- Het direct ingaande pensioen wordt uitgevoerd door een andere verzekeraar.

Mogelijk komen in een vervolgoverleg ook stamrechten aan de orde, waarbij soortgelijke problematiek speelt.

Het leek ons wenselijk om de implementatie van de resultaten uit het overleg tot nu toe niet afhankelijk te maken van deze openstaande punten.